



TOS en het verwoorden van emoties en hulpvragen.

Een taalontwikkelingsstoornis betekent dat de leerling veel problemen ondervindt met het spreken en het begrijpen van de taal. De taalontwikkeling verloopt anders dan de taalontwikkeling van leeftijdsgenootjes. Leerlingen met TOS ondervinden al heel jong problemen met de verwerving van taal.

Wanneer er sprake is van problemen met de expressieve taal, de taalproductie, dan heeft dit gevolgen voor meer dan alleen de communicatie. Het heeft gevolgen voor het leren, in het leggen van contacten, in het aangaan van vriendschappen en dus heeft het gevolgen voor het sociaal emotioneel welbevinden. Leerlingen met TOS kunnen zoal problemen ondervinden in de verstaanbaarheid, in het onvoldoende begrepen worden door een lage woordenschat, woordvindingsproblemen, onlogische zinsbouw, grammaticale fouten en een onvoldoende afstemming in de communicatie. Leerlingen met TOS vinden het erg moeilijk om hulpvragen, gedachten en emoties te verwoorden, omdat zij niet over de 'taal' beschikken die hiervoor nodig is.

Wanneer de communicatie en het begrijpen van de anderen vastloopt en er een 'vol hoofd' ontstaat zien wij dit vaak terug in het gedrag. Een gevoel van onvermogen en falen kan zich uiten in frustratie en dit zien wij terug in teruggetrokken gedrag (internaliserend) of in 'explosief' gedrag (externaliserend). Hoe frustrerend is het als je niet weet hoe je je moet uiten en als je niet de juiste woorden kan vinden om goed uit te leggen dat je iets niet begrijpt. De frustratie kan enorm oplopen bij niet begrepen worden of wanneer je je omgeving en de taal van anderen niet begrijpt.

Het onvermogen met betrekking tot de expressieve taal levert problemen op bij interacties met leeftijdsgenootjes of met volwassenen en is van invloed op de sociaal-emotionele ontwikkeling van deze kinderen. Bij deze leerlingen is er vaak sprake van een zwakke emotieregulatie, het ontbreken van een innerlijke stem die het denken en handelen in deze situaties aanstuurt in onvoldoende aanwezig, want ook dit is taal.

Leerlingen met TOS ervaren door al die emoties vaak een 'vol hoofd'. De hele dag doen zij hun best om de aangeboden taal te begrijpen en de instructie toe te passen. Dit maakt dat zij erg moe zijn aan het eind van de dag. Een vol hoofd kan makkelijk overlopen. Thuis, buiten of op school.

Bespreek met de leerling de emoties die je waarneemt en het daarbij horende gedrag. Leer leerlingen met TOS al jong wat emoties zijn, hoe je ze benoemt en hoe je deze kan uiten en reguleren.

Wat zie je aan iemand die boos is, gefrustreerd is, of opgelucht is? Leer leerlingen met TOS zoveel mogelijk emoties herkennen, erkennen en benoemen. Hoe ga je met deze emoties om, wat voel je dan, wat kan je dan het beste doen?

Hoe kan een kind met TOS tijdig herkennen bij zichzelf dat het 'potje vol is', of wanneer er (zoals een leerling aangaf) een 'error' in zijn hoofd komt.

- Gebruik emoticoons bij het herkennen en benoemen van emoties

- Gebruik een emotiemeter of een woedemeter (Pictomaat)

- Visualiseer gedachten en gevoelens met het uittekenen van gesprekken (Boek: Teken je gesprek, Adinda de Vreede)

- Help leerlingen bij het verwoorden van hulpvragen, gevoelens en emoties. Gebruik hier eventueel emoticoons bij. Geef leerlingen met TOS vooral voldoende tijd om zich te verwoorden, wees niet bang voor stiltes.

- Een lijn met emoties (van verdrietig, boos tot blij) of met oplopende cijfers kan helpen bij het verwoorden van het welbevinden op school.

